

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Баланың жеке тұлғасын қалыптастырудағы тәрбиешінің рөлі

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185819/>**Ынгаева Жанылсын Базарғалиевна**

Тәрбиеші

Ақтөбе облысы, Темір ауданы Шұбарқұдық кенті

«Еркежан» балабақша

Кіріспе

Мектепке дейінгі кезең – баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуының іргетасы қаланатын маңызды даму сатысы. Бұл кезеңде баланың мінез-құлқы, құндылық бағдарлары, қарым-қатынас мәдениеті мен өзіндік «Мен» бейнесі қалыптаса бастайды. Баланың қоршаған ортамен алғашқы жүйелі байланысы балабақшада жүзеге асатындықтан, осы ортада тәрбиешінің атқаратын рөлі ерекше маңызға ие.

Тәрбиеші – баланың күнделікті өміріне тікелей ықпал ететін, оның дамуын бағыттайтын негізгі тұлға. Балабақшада тәрбиеші тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар бала үшін үлгі болатын, оның тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына әсер ететін әлеуметтік және эмоционалдық қолдаушы болып табылады. Сондықтан баланың жеке тұлғасын қалыптастыруда тәрбиешінің кәсіби шеберлігі, педагогикалық мәдениеті және адамгершілік ұстанымдары шешуші факторлардың бірі болып саналады.

Негізгі бөлім

Баланың жеке тұлғасын қалыптастырудағы тәрбиешінің рөлі ең алдымен оның баламен орнататын қарым-қатынасынан көрінеді. Тәрбиеші мен бала арасындағы сенімді, жылы және сыйластыққа негізделген қарым-қатынас баланың өзін қауіпсіз сезінуіне мүмкіндік береді. Осындай психологиялық жайлы ортада бала өз ойын еркін білдіріп, бастамашылдық таныта алады. Тәрбиешінің балаға деген құрметі мен қабылдауы оның өзін-өзі бағалау деңгейінің қалыптасуына тікелей әсер етеді. Тәрбиешінің маңызды міндеттерінің бірі – баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып,

оның қабілеттерін дамыту. Әр баланың темпераменті, қызығушылығы мен даму қарқыны әртүрлі болады. Осы ерекшеліктерді ескермей, барлығына бірдей талап қою баланың тұлғалық дамуын тежейді. Ал тәрбиеші баланың даралығын мойындап, оның мүмкіндіктеріне сәйкес қолдау көрсеткен жағдайда, бала өз күшіне сеніп, белсенді тұлға ретінде қалыптаса бастайды. Баланың тұлғалық дамуына ықпал ететін негізгі құралдардың бірі – тәрбиешінің ұйымдастыратын іс-әрекеттері. Ойын, еңбек, шығармашылық және қарым-қатынас әрекеттері арқылы бала әлеуметтік тәжірибе жинақтайды. Ойын барысында тәрбиеші баланы рөлдерді бөлісуге, ережелерді сақтауға, өз әрекетін реттеуге үйретеді. Бұл өз кезегінде жауапкершілік, тәртіптілік, ынтымақтастық сияқты тұлғалық қасиеттердің қалыптасуына негіз болады.

Тәрбиешінің үлгі болу рөлі де баланың жеке тұлғасын қалыптастыруда ерекше орын алады. Мектепке дейінгі жаста бала ересектердің мінез-құлқын бақылау және еліктеу арқылы үйренеді. Тәрбиешінің сөйлеу мәдениеті, қарым-қатынастағы әдептілігі, сабырлылығы мен әділдігі бала үшін мінез-құлық эталонына айналады. Сондықтан тәрбиеші өз іс-әрекеті арқылы балаға адамгершілік құндылықтарды сіңіреді. Сонымен қатар, тәрбиеші баланың эмоциялық дамуына тікелей ықпал етеді. Баланың сезімдерін түсініп, оны қолдау, қиын жағдайда көмектесу баланың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастырады. Тәрбиеші баланы өз эмоциясын тануға, оны дұрыс білдіруге және реттеуге үйреткен жағдайда, бала болашақта психологиялық тұрғыдан сау тұлға ретінде қалыптасады.

Баланың жеке тұлғасын қалыптастыруда тәрбиеші мен ата-ана арасындағы ынтымақтастық та маңызды рөл атқарады. Тәрбиеші ата-анамен тығыз байланыс орнатып, баланың дамуы туралы ақпарат алмасуы қажет. Үй мен балабақшадағы тәрбие талаптарының бірізділігі баланың мінез-құлқында тұрақтылық қалыптастырады. Бұл баланың әлеуметтік бейімделуін жеңілдетіп, тұлғалық дамуын үйлесімді етеді. Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде тәрбиешіден кәсіби құзыреттілікпен қатар, жоғары адамгершілік жауапкершілік те талап етіледі. Тәрбиеші баланың тұлғалық дамуына әсер ететінін терең түсініп, әрбір әрекетін саналы түрде ұйымдастыруы тиіс. Осындай көзқарас балабақшадағы тәрбиелеу үдерісінің сапасын арттырады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, баланың жеке тұлғасын қалыптастыруда тәрбиешінің рөлі айрықша маңызға ие. Тәрбиеші баланың тұлғалық дамуының бағыттаушысы, әлеуметтік және эмоциялық қолдаушысы ретінде әрекет етеді. Оның кәсіби шеберлігі, адамгершілік қасиеттері және балаға деген қарым-қатынасы баланың өзіндік «Менін», мінез-құлқын және құндылықтарын қалыптастырады.

Сондықтан балабақша тәжірибесінде тәрбиешінің рөлін күшейту, оның кәсіби дамуына жағдай жасау және педагогикалық мәдениетін арттыру – болашақта жан-

жақты дамыған, әлеуметтік жауапты тұлға тәрбиелеудің маңызды алғышарты болып табылады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жұмабаева Ә., Қожахметова К. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. Омарова Б. Мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеу теориясы. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. Нұрғалиева Г.Қ. Баланың тұлғалық дамуының психологиялық негіздері. – Алматы: «Білім», 2017.
4. Құлманова Р. Мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбие жұмысының әдістемесі. – Алматы: «Рауан», 2019.
5. Сағындықова А.Т. Балабақшадағы тұлғалық-бағдарлы тәрбие. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы. Ғылыми-әдістемелік басылым, №2, 2021.
7. «Балабақша әлемі» журналы. Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №3, 2020.
8. Выготский Л.С. Тұлға дамуының психологиялық мәселелері. – Мәскеу: Педагогика, 2016.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.